

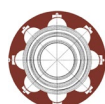
Västra Sallerups kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

MAX LASERNA 2016-11-11

Max Laserna
Byggnadsantikvarie

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Västra Sallerups kyrka

Västra Sallerups församling, Frosta kontrakt, Lunds stift,
Eslövs socken, Eslöv Jep Klockare 7:1, Eslövs kommun, Skåne län, Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Västra Sallerup ligger i Eslövs västra utkant, cirka 2 mil norr om Lund, och omges av öppet odlingslandskap.

Redan under yngre stenåldern blev människor bofasta i trakterna kring Västra Sallerup. Under 300-talet lär odlaren Saxulfr ha byggt sin gård på ungefär samma plats som kyrkan ligger idag. Byn uppkallades efter honom och fick namnet Saxulftorp. Ordet *sax* avsåg ett kort svärd och *ulfr* anspelade på djurets egenskaper. En modern tolkning av bynamnet är *den varaktige stridsmannens gård* (torp). Först under 1600-talet överges Saxulftorp till förmån för ortsnamnet Västra Sallerup.

Redan i samband med de så kallade bygdestriderna på 400-talet lär Saxulftorp ha blivit en radby. Gårdarna i Västra Sallerups socken kom från 1000-talet successivt att

Flygbild över Västra Sallerup tagen från öster, 2014. Foto: Pär-Martin Hedberg.

tillfalla adeln, klostren och Lunds domkyrka. Under 1400-talet ägde ingen av socknens bönder längre sin gård.

I början av 1500-talet bestod Västra Sallerups kyrkby av 10 gårdar. Hela byn, som i Jordboken över Ärkebiskopsätets egendomar *Palteboken 1515* benämns Saldrop lehn, var då förlänad till det närbelägna Ellinge gods. Kring 1600-talets mitt drabbades Västra Sallerup liksom många andra skånska byar av Horns krig. 1680 låg fyra av kyrkbyns gårdar öde. Under seklets slut drogs alla gårdarna in från Ellinge till Kronan. Bänderna hade förköpsrätt till de gårdar de drev och blev kronogårdar, bortsett från kyrkans gårdar. Utöver att betala priset för gården, som bestod av sex årskattsatser, blev 2 till 4 gårdar samman belagda med rusthåll och skulle utrusta en ryttare med häst och full rutning. Vid 1700-talets mitt bestod fanns det två kronoheman i byn, resterande gårdar var friköpta. Till kyrkan hörde prästgården, klockaregården och två mindre gårdar.

Vid tiden för enskiftet 1808 bestod kyrkbyn av en radby med 16 gårdar kringbyggda gårdar placerade med förgårdar mellan gata och mangårdsbyggnad. Trots protester från byborna beslutades att byn skulle skiftades ut, vilket genomfördes tio år senare. Sedan två gårdar delats bestod byn då av 18 gårdar varav 6 behöll sina gamla gårdsplatser och 12 flyttades ut.

Västra Sallerup är i dag närmast sammanbyggd med Eslöv. Byn består dels av äldre gathus, skola, prästgård och kyrka utmed byvägen, dels av nyare villabebyggelse i området öster om kyrkan. Buffertzonen åt Eslöv gör att kyrkbyn ännu bevarar sin äldre bebyggelsestruktur.

Kyrkobyggnaden

Västra Sallerups kyrka uppfördes i mitten 1100-talet, det vill säga under romansk tid, med långhus, fullbrett torn i väster, kor samt troligen en absid i öster. Sannolikt stod innehavarna av närbelägna Ellinge slott bakom kyrkbygget, vilka räknades till de mäktigaste ätterna i Danmarks under medeltiden. I tornet fanns en emporvåning med triforium (galleri försett med tre kolonnetter) mot kyrkorummet inredd för kyrkans patronus på Ellinge. Byggmästare för kyrkan var Mårten stenmästare som även högg lejonskulpturen och dopfunten i vilken han ristade in sitt namn. Mårten är en av få namngivna stenmästare från tidig medeltid och räknas bland de mästare som var med och byggde Lunds domkyrka som stod färdig 1145. Mårten har huggit dopfuntar till ett 20-tal kyrkor, i Höörs kyrka pryds funten av ett ansikte som tros föreställa honom själv.

I slutet av 1100-talet försågs kyrkan i Västra Sallerup med kalkmålningar. Kyrkorummet hade vid denna tid antingen öppen takstol eller ett platt innertak av träplank. I mitten på 1200-talet tillkom ytterligare kalkmålningar på bland annat triumfbågvägens västra sida.

Omkring år 1300 revs troligen absiden och koret förlängdes med en valvtravé österut

och koret fick en rak gavelvägg. Samtidigt slogs valv i långhuset och koret som försågs med kalkmålningar. Kryssvalven placerades på konsolkolonneter inmurande i väggarna. Under hög- eller senmedeltiden murades triforiet igen och patrons flyttade ner till koret. Målningarna som idag syns i triforiet tillkom 1448.

Under senmedeltiden byggdes koret till med en utbyggnad åt norr. Troligen användes tillbyggnaden som gravkor åt patronus på Ellinge. Fram till 1940-talet användes koret tillbyggnaden som sakristia men revs i samband med restaureringen på 1950-talet.

I början av 1600-talet restaurerades kyrkorummet som fick ny bänkinredning och predikstol tillverkade av den namnkunnige träsnidaren Jacob Kremberg från Lund. Samma sekel höjdes tornet som även försågs med ny tornhuv. Kyrkan skadades delvis vid i samband med det dansk-svenska kriget i slutet av 1670-talet.

1724 anmäler Wilhelm Bennet vid Ellinge till domkapitlet i Lund att kyrkan är förfallen. Några år efter senare störtar tornet in och raserar långhusets västra valv. I mitten av 1700-talet restaureras kyrkan och 1793 byggs den till norrut med en korsarm i rött tegel för att rymma den växande församlingen. 1797 återuppbyggdes tornets övre del som kröntes med nuvarande tornhuv.

Örtofta kyrka fotograferad från öster någon gång mellan 1904 och 1906. Notera att tornets hörnspiror ännu fanns kvar. Foto: Oscar Halldin (www.kmb.raa.se)

Koret innan 1927. Foto: Theodor Wählin (www.kmb.raa.se)

1819 uppfördes en orgelläktare i långhusets västra del med orgel tillverkad av organisten Carl Grönvall i Hyby. 1850 rivs korsarmen och en sakristia uppförs i dess ställe.

Under 1860-talet rymde inte den gamla medeltidskyrkan längre sin församling som började planera för en ny kyrka. 1891 invigdes Västra Sallerups nya kyrka, senare kallad Eslövs kyrka, en nygotisk helgedom i rött tegel. Västra Sallerups gamla kyrka ansågs då ”både obehövlig och i saknad av all arkitektur” och lämnades att förfalla.

Under över 50 år stod kyrkan, och trots planer på rivning restaurerades kyrkan 1947–53 under ledning av Eiler Græbe, domkyrkoarkitekt i Lund, i samarbete med Riksantikvarieämbetet. 1946–47 togs kyrkans medeltida kalkmålningar fram i långhus, kor och vapenhus av konservator Hans Erlandsson i Lund. Vid restaureringen reparerades murverken och putsen, kyrkan försågs med nya fönster och ny entrédörr samt nytt yttertak och takkonstruktion över långhus och kor. Valvet i långhusets västra travé slogs om med lättegel och korsarmen från 1793 revs och ersattes av en sakristia. 1600-talsbänkarna byggdes om och en ny håll placerades över gravkoret.

1975 konserveras kalkmålningarna av konservator Albert Eriksson, som då även upptäcker de romanska målningarna på vinden, vilka doldes från kyrkorummet när det valvslogs på 1300-talet. Samma år installerades gångbrädor, räcken och stegar på vinden.

Exteriör

Kyrkans är uppförd med kraftigt västtorn, rektangulärt långhus stött av kraftiga strävpelare längs den södra sidan samt något smalare och lägre rakslutat kor i öster och en mindre sakristia åt norr. Sannolikt vilar den på en kallmurad naturstensgrund, vars stenar enligt uppgift ska ha hämtats från Stehag. Tornets nedre delar samt långhus och kor är uppförda med tuktad gul sandsten. De övre delarna av tornet härrör till största del från 1700-talet och består av tegel och gråsten. Samtliga fasader är slätputsade och vitkalkade, bortsett från tornet som avfärgat med vit kc-färg. Takfallen på långhus, kor och sakristia är avtäckta med rött enkupigt tegel, medan tornhuvens avtäckts med skivtäckt kopparplåt.

Tornfasaderna pryds av flertalet dekorativt utformade ankarslutur, vars tekniska funktion är att hålla samman konstruktionen. Ankarslutarna år norr, väster och söder bildas ordet ANNO 1751, och på västfasaden står de romerska siffrorna MDC (1400), båda markerar omfattande ombyggnader av tornet. På den södra fasaden finns ett solur från 1700-talet i kalksten och i den norra fasaden en nisch som markerar en tidigare dörröppning. Klockvåningen har stickbågiga ljudöppningar i samtliga väderstreck.

Västra Sallerups kyrka fotograferad från sydost. De kraftiga kontreforerna stöttar långhusets och korets murar.

Långhusets södra sida bryts upp av två rundbågiga fönster placerade i djupa vilka-
de nischer med sluttande solbänkar i kalk-
sten. Två kraftiga tegelavtäckta kontrefor-
rer stöttar långhusets i hörnen. En ritsning
i den norra fasaden markerar en tidigare
fönsteröppning. Även koret stöds av
kraftiga kontreforter i hörnen. Koret har
två rundbågiga fönster åt söder samt ett
centralt placerat fönster i östfasaden. Ko-
rets gavelröste är ornerat med treklöver-
formiga nischer med tunnputsat tegel lagt
i fiskbensmönster samt nedanförliggande
tandsnittsfis. En nisch i korets norra fasad
markerar en igensatt dörröppning.

Sakristian tillkom i början på 1950-talet
och har tegelavtäcktt sadeltak som slutar i
liv med gavelfasaden åt norr. Över mark
består sockeln av otuktad natursten som
lagts i liv med fasadputsen. Fönstren är
placerade i inramande stickbågiga nischer.
I västfasaden sitter en dörr med rombiskt
utformade fyllningar.

*Ankarslutarna på tornfasaderna markerar om-
byggnaderna 1400 och 1751.*

Interiör

Kyrkan nås via tornets västportal som leder in till vapenhuset i tornets bottenvåning. Kyrkporten är tillverkad i brunfernissad ek med fem fyllningar i varje dörrblad. Rummet är rektangulärt och välvt med ett vitkalkat kryssvalv med synliga ribbor, troligen tillkommet på 1400-talet. Åt söder vilar valvet på inställda knippepelare med profilerade kapitäl. De norra valvribborna vilar på väggen vilken döljer stentrappan som leder upp till empurvåningen och vidare upp i tornet. Golvet är belagt kvadratiska röda tegelplattor. Mitt på den södra väggen står en gravhäll över kyrkoherden Segud Langvagen, död 1753. På golvet framför hällen står en romansk lejonskulptur som liksom de två kolonnbaserna som också står i vapenhuset sannolikt huggits av Mårten stenmästare. Kolonnbaserna hör sannolikt till de kolonetter som ursprungligen suttit i tornets ljudöppningar. I det spetsbågiga fältet över ingången till långhuset finns en kalkmålning från 1400-talet föreställande Jesu korsfästelse.

Långhuset har rektangulär planform och består av två valvtravéer. Golvet i mittgången är belagt med röda tegelplattor medan bänkkvarteren placerats på ett lackat furugolv. De slutna bänkkvarteren från Eiler Græbes restaurering på 1950-talet är placerad på ömse sidor om mittgången. Två rundbågiga fönster i sydmuren förser långhuset med dagsljus. Ritsningen i sydväggens puts markerar kyrkans ursprungliga ingång. Träbjälken som avlastade murverket över ingången syns ännu i muren. På norra väggen finns

Kyrkorummet sett åt öster.

en ritsning som visar en äldre fönsteröppning. Över ingången från vapsehuset syns den romanska emporkvåningens kolonettgalleri, vilket sattes igen under medeltiden och i mitten av 1400-talet dekorerades med kalkmålningar. I den vänstra arkadbågen återges Sankt Görän och draken och i den mittersta ärkeängeln Mikael. I den högra arkadbågen återfinns ett odjur om räcker ut tungan.

Långhuset domineras av valvens kalkmålningar från 1448. Den mest iögonfallande är Maria kröning där Kristus kröner Maria till himladrottning. I valvkappan norr om Maria kröning återges Olof den helige med en yxa i sin ena hand och ett klot i den andra. Olof var kung av Norge i början av 1000-talet, när han efter sin död helgonförklarades blev han Nordens första helgon. Bredvid Olof står den heliga Dorothea, trädgårdsmästarnas skyddshelgon som i Västra Sallerups kyrka återgivits med en kvist med blommor i ena handen. Stora delar av 1400-talets bildsvit gick förlorad när tornet störtade ner och förstörde det västra valvet på 1700-talet, och vem som skapat dem är okänt.

Även triumfbågväggen som delar av koret från långhuset är dekorerad med kalkmålningar. På den norra sidan om valvöppningen står... och på den södra, bakom predikstolen står... Triumfbågväggen dekorerades liksom koret redan under romansk tid med kalkmålningar. När långhuset valvslogs på 1300-talet doldes de delar av väggen som sitter ovanför valven. Bevarade delar av målningar daterade till 1250-talet återupptäcktes 1975. På vinden syns på den norra sidan av triumfbågväggen Sankt Kristoffer med Jesusbarnet som sägs ha burit Jesusbarnet över en flod, och på den södra sidan står Sankt Mikael.

Koret utgörs av två valvtravéer. I det östra korvalvets östra valvkappa återges Kristus och de fyra evangelisterna med sina respektive attribut: Johannes med örnen, Matteus med ängeln, Markus med lejonet och Lukas med oxen. Motstående valvkappa framställer Paulus med sitt svärd lutat mot axeln och en bok i den andra handen. Det franska helgonet S:t Qvintinus återfinns i den södra valvkappan, och i den norra och västra valvkappa finns helgonnamnen S:t Blasius och S:ta Katarina angivna.

Under den västra delen av koret finns ett gravkor som brukats av patronus på Ellinge åtminstone sedan 1600-talet. Gravkoret täcks av en stor kalkstensskiva.

Romansk målning ovan valv föreställande S:t Mikael.

Inredning och inventarier

Altaret tillkom sannolikt vid Elier Graebes restaurering 1947–53 och är av blocktyp, murat i rött tegel som lagts i munkförband. Upptill ligger en skiva av grå kalksten med enkelt profilerad kant som beslagits med rostfritt stål.

Altarringen utgörs av en halvrund balustrad tillverkad i trä. Över- och understycket är målade blå medan ablusterdockorna är ljusblå. Knäfallet har klädsel av rött tyg.

Dopfunten är placerad vid den mittersta gördelbågens norra sida och tillverkades på 1100-talet i sandsten av den skånske stenhuggaren Mårten stenmästare. Cuppan är dekorerad med palmettmotiv, livsträd och repstav. Överst finns runor med orden ”Martin mik giarde”: ”Mårten gjorde mig”. Foten är kvadratisk med accentuerade hörn och vilar på en cirkulär stenplatta. Dopfunten stod mellan 1891 och 1953 i Eslövs kyrka.

Dopfunten höggs av Mårten stenmästare på 1100-talet.

Orgeln byggdes 1962 av Mårtenssons orgelfabrik i Lund och har tio stämmor fördelade på manualverk och pedal. Orgelhuset är tillverkat ek och ritades av Eiler Græbe. Orgeln är placerad mot långhusets norrvägg till vänster om ingången till sakristian.

Bänkinredningen tillkom på 1950-talet och ritades av Eiler Græbe och ersatte en äldre slutna bänkinredning från 1700-talet. Dagens inredning består av slutna kvarter som utvändigt marmoreras i grönbliått, insidornan är brunmålad. Dörrarna är försedda med nummer. Kyrkan hade tidigare en bänkinredning tillverkad av Jakob Kremberg, som även tillverkat predikstolen, i början av 1600-talet. Idag återstår enbart fyra rikt snidade herreskapsbänkar som finns placerade i koret. Den skulpterade övre delen bär donatorn Eskil Billes vapen. Bänkdörrarna är dekorerade med rundbågemotiv. På bänkgavlarna i norra raden finns längst fram släkten Gjoes vapen och där intill familjen Krabbes vapensköld.

Predikstolen är placerad i långhusets sydöstra hörn och tillverkades i renässansstil av bildhuggaren Jakob Kremberg 1615. Korgen vilar på en snidad kolonn och har fem bildfält föreställande Jesu födelse, korsfästelsen, uppståndelsen, himmelfärden och pingstundret. Bildfälten är det enda som återstår från den ursprungliga korgen sedan predikstolen byggdes om i samband med att den flyttades från Västra Sallerups kyrka till Eslövs kyrka i slutet av 1800-talet. Även baldakinen tillverkades av Jakob Kremberg och är rikt snidad i renässansstil. Fyra av sidorna är dekorerade med adelsvapnen för släkterna Bille, Brok, Gjoe och Krabbe.

Herrskapsbänkarna i koret snidades på 1600-talet av Jakob Kremberg.

Stora kyrkklockan göts i malm 1753 av Andreas Wetterholtz i Malmö.

Lilla kyrkklockan göts ursprungligen 1840 G.O Fredriksson i Kristianstad och omgöts 1930 av M och O Ohlsson i Ystad.

Den polykromt bemålade *minnestavlan* som sitter på väggen är samtida med predikstolen och berättar om dem som bekostade densamma. Sidorna består av två hermener som vilar på postament med änglaansikte. En arkitrav dekorerad med äggstav och tandsnitt.

Kyrkogård

Västra Sallerup kyrka är placerad mitt på den gamla kyrkogården vilken omgärdas av tegelavtäckta mur av råsten. Strax innanför muren växer en trädrad. Kyrkogården har kvar sin medeltida utstäck-

ning och är belagd med gräs med oregelbundet utplacerade gravvårdar från 1700- och 1800-talen, främst söder om kyrkan. På den grusade ytan framför sydfasaden ligger en romansk gravkista av kalksten. Den grusade gången som leder in från den grindförsedda ingången i väster ansluter till det grusade partiet som löper runt kyrkan. I kyrkogårdens östra del växer flertalet höga träd och i dess sydvästra hörn en stor bok.

Väster om den gamla prästgården som idag fungerar som församlingshem ligger den nya kyrkogården som anlades under slutet på 1800-talet. Den nya kyrkogården delas in i fyra enheter genom två breda grusgångar som korsar varandra i kyrkogårdens mitt. De norra delarna karaktäriseras av grusade gångar och gravar vilka anlagts enligt ett strikt rutnätsmönster. Ett tjugotal höga tujor och ett par björkar höjer sig över de grusade gravarna som delas in med låga formklippta buxbomshäckar. Kvarteren i sydost är i huvudsak gräsbevuxna och indelas liksom den norra delen av grusgångar i syd-nordlig riktning. Utgallrade gravvårdar står uppställda längs kyrkogårdens södra sida.

Den sydvästra delen av kyrkogården utgörs av gräsmatta med ett mindre antal gravvårdar längs den östra sidan. Kyrkogården omgärdas av en formklippt hagtornshäck med ingångar i öster och åt landsvägen som löper längs kyrkogårdens norra sida.

Västra Sallerup med nya kyrkogården i förgrunden strikt indelad av rätvinkliga kvarter. Foto: Pär-Martin Hedberg 2014.

Kulturhistorisk karaktärisering för Västra Sallerups kyrkoanläggning

Västra Sallerups medeltida kyrka med förnämliga kalkmålningar, kyrkby med karaktäristiska bebyggelseinslag som väl belyser 1800-talets bystruktur kring kyrkan, prästgård från 1860-talet.

Örtofta kyrka och kyrkogård ingår helhetsmiljön kring Örtofta med gods, bykärna och förhistoriska lämningar. Fornfynd i området visar att platsen befolkades av människor redan under stenåldern och byn har haft en kyrkobyggnad i åtminstone 800 år. Den betydligt mindre romanska kyrkan som tros ha uppförts under 1100- eller 1200-talet revs till stora delar i samband med uppförandet av den nuvarande kyrkan på 1860-talet. Kyrkan har sedan medeltiden både haft stort visuellt och kulturellt samband med Örtofta gods, där den närmast haft karaktären av gårdskyrka. Godsherrn hade fram till 1922 patronatsrätten i kyrkan. Spår efter detta syns bland annat i tornets ankarslutar som bildar 1600-talsgodsherrns och dennes fruans initialer och i portalens minnestavla över patronus Henrik Dückert på Örtofta säteri som var initiativtagare till kyrkans nyuppförande. Inne i tornet har man funnit vad som tolkats som en "tornstiftargrav" och som således skulle kunna kopplas till kyrkans patronus. Kyrkan och dess kontinuitet på platsen gör den till en avgörande del i kulturmiljön kring Örtofta.

Kyrkan uppfördes under slutet av den nyklassicistiska stilepoken som dominerade landets kyrkobyggnade 1760–1860. Ljusa och rymliga kyrkosalar ersatte medeltidens trånga och i de flesta fall mörka kyrkorum. Under 1860- och 1870-talen övergick arkitekterna till den nyromanska och därefter till den nygotiska stilen, under ledning av domkyrkoarkitekten och senare överintendenten Helgo Zettervall. I vissa fall behölls delar av den medeltida kyrkan, som i Örtofta där tornets nedre våningar bevarades. Kyrkan har bortsett från att torntakets skiffer ersatts med koppar och att hörnspirorna tagits bort en mycket välbevarad exteriör från nyuppförandet 1862.

Tornet och grundmurarna från den romanska kyrkan som bland annat avslöjar dess ursprungliga planform och upphovsman är viktiga källor till kunskapen om Skånes medeltida kyrkobyggnader. Kyrkans byggmästare, Mästaren med korstriangeln, är särskilt intressant då han kunnat knytas till kyrkobyggena i Dalby och Lund.

Trots att kyrkorummet genomgått ett antal restaureringar är 1860-talets interiör välbevarad med ursprunglig bänkinredning, predikstol samt orgelläktare och orgelfasad. Arrangemanget med de svängda kyrkbänkarna i koret är därtill mycket ovanlig. Kyrkans kulturhistoriskt sett främsta föremål är den medeltida dopfunten, en av fem funtar som Mårten stenmästare satt sitt namn på. Cuppans stora akantuspalmetter är typisk för de funtar som tillverkades av Mårtens verkstad och basens välhuggna skulpturer karaktäristiska för den högtstående romanska

stenhuggarkonsten.

Kyrkogården bevarar till stora delar sin 1800-talsprägel med låga buxbomshäckar och grusade gångar och kvarter. Flera av de äldre gravvårdarna omges av ursprungliga stensatta kanter och inhägnader av smidesstaket. Lindarkaden och den vida utsikten över fälten och åkrarna i norr bidrar med viktiga upplevelsemässiga värden.

Att tänka på vid förvaltningen av kyrkoanläggningen

- Örtofta kyrka utgör en avgörande del i kulturmiljön kring Örtofta säteri, vars tidigare patronatsrätt till kyrkan är väsentlig för förståelsen av det historiska landskapet.
- Kyrkorummet bevarar till största del 1860-talets inredning med kyrkbänkar, predikstol samt orgelläktare och orgelfasad. Den välbevarade kyrkoinredningen och de svängda korbänkarnas sällsynthet bör noga beaktas vid eventuella framtida förändringar i kyrkoinredningen.
- Vaggarnas limfärgsmålning är missfärgad. Möjligen beror det på färgens organiska innehåll i kombination med fuktigt klimat. Detta bör utredas inför restaurering, och i det fall orsaken kan sättas i samband med det nuvarande färgmaterial bör byte till mineralisk färg (kalkfärg) övervägas.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap kulturmiljölagen.

Västra Sallerups kyrkby skyddas som riksintresse, *Ellinge - Västra Sallerup [M63]*.

Västra Sallerups bytomt innan utskiftningen är registrerad som fornlämning (Västra Sallerup 15:1), och skyddas enligt Kulturmiljölagens 2 kap.

Källor och litteratur

Wahlgren, B: *Underhållsplan för Örtofta kyrka* (2005-06-09), Restaurator AB, Malmö.

Dahlberg, M (red.): *Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria*, Riksantikvarieämbetet 2008.

Dahlberg, M, Sjöström, I (red.): *Skåne: Landskapets kyrkor*, Riksantikvarieämbetet 2015. Antikvarisktopografiska arkivet, Stockholm.

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/eslov/Pages/Svenstorp-Ortofta-Ellinge-Skarhult-Gardstanga.aspx>

Historiska kartor: https://etjanster.lantmateriet.se/historiskakartor/s/show.html?showmap=true&archive=REG&nbOfImages=33&sd_base=lm12&sd_ktun=00033k2n&mdat=1294619811, hämtad 2016-05-09.

Fornsök: <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, hämtad 2016-05-09.

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2016-02-17

Medverkande vid fältinventeringen: Max Laserna och Henrik Nilsson samt Jan Dahl (kyrkvaktmästare).

Kulturhistorisk karaktäristik och rekommendationer: Max Laserna.

Foto (där inte annat anges): Max Laserna och Henrik Nilsson

Rapportsammanställning: Max Laserna, byggnadsantikvarie

Kvalitetsgranskning: Henrik Nilsson, byggnadsantikvarie

Färdigställd: 2016-11-11